

Andrzej Wawrzeńczak

---

15 lat działalności Ośrodka Informacji PP PKZ

Ochrona Zabytków 35/3-4 (138-139), 241-243

1982

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

nione grupy robót do realizacji prac remontowo-konserwatorskich w Krośnie. Ogółem potencjał wykonawczy przeznaczony na remont zabytków w Krośnie wynosić będzie w latach 1981—1985 około 20 mln zł rocznie.

W ostatnich siedmiu latach wykonano w Krośnie roboty przy niektórych obiektach architektury zespołu staromiejskiego, m.in. zaadaptowano zabytkową halę targową na salon Biura Wystaw Artystycznych, piwnice i parter kamienicy Rynek 6 zostały wyremontowane dla potrzeb DESY. Ponadto rozpoczęto prace remontowo-konserwatorskie kamienicy Rynek 8 z docelowym przeznaczeniem jej na klub Międzynarodowej Prasy i Książki. Na koszt

Urzędu Miasta w Krośnie została zabezpieczona skarpa od strony ulicy Podwałe (poniżej kościoła farnego) oraz skarpa przylegająca do zespołu klasztorne franciszkanów. W kwietniu 1980 r. po wyjazdowym posiedzeniu Międzyresortowej Komisji ds. rewalizacji miast i zespołów staromiejskich, Krosno — jako dwunaste — zostało wpisane na listę miast, które powinny być rewalizowane w pierwszej kolejności.

W najbliższych latach kontynuowane będą roboty konserwatorskie przy najcenniejszych obiektach architektury, m.in. pałacu w Dukli, zamku „Kamieniec” w Odrzykoniu, dworze w Komborni, szpitalu gotyckim w Bieczu.

W celu uniknięcia błędów w zagospodarowywaniu terenów w małych miasteczkach, na zlecenie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Krośnie opracowane zostaną programy konserwatorsko-urbanistyczne dla Biecza, Jaślika, Jaćmierza, Dukli, Dębowa, Mrzygłodu i Rymanowa. Program taki został wykonany w 1981 r. przez PKZ Oddział w Rzeszowie dla Nowego Zmigrodu. Nadal kontynuowane będą badania w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski oraz prace wykopaliskowe w rejonie planowanych zbiorników wodnych (Mrzygłód, Ulucz, Izdebki, Iskrzynia).

Zdzisław Gil

15 LAT DZIAŁALNOŚCI OŚRODKA INFORMACJI PP PKZ

Ośrodek Informacji PP Pracownice Konserwacji Zabytków powołany został 1.VIII.1967 r. pod nazwą Ośrodek Informacji Technicznej i Ekonomicznej¹. Zadaniem jego było zbieranie, gromadzenie i opracowywanie materiałów informacyjnych z dziedziny konserwacji zabytków architektury i sztuki, celem ich rozpowszechniania i przekazywania działającym w tym czasie oddziałom PP PKZ w: Gdańsku, Krakowie, Lublinie, Poznaniu, Szczecinie, Warszawie i Wrocławiu. Organizatorem i pierwszym kierownikiem Ośrodka był mgr inż. arch. Eligiusz Kodur. Jednocześnie w oddziałach utworzone zostały Punkty Informacji Technicznej i Ekonomicznej, które początkowo prowadzili częściowo społecznie, specjaliści z długoletnim stażem, przede wszystkim architekci. Zadaniem ich było zbieranie literatury fachowej i materiałów informacyjnych, przekazywanie ich specjalistom oraz utrzymywanie kontaktów ze stowarzyszeniami twórczymi (SARP, NOT, SHS). W „Biuletynach Informacyjnych” zaczęły ukazywać się streszczenia, zarówno polskiej jak i zagranicznej literatury fachowej dla udostępniania jej specjalistom w Oddziałach², jak również wiele interesujących materiałów dotyczących problemów projektowych i wykonawstwa budowlanego, które przez wiele lat prowadził z dużym powodzeniem mgr inż. arch. Eugeniusz Tatarczyk³. Były to zarówno materiały ustawodawcze, omówienie artykułów drukowanych w „Biuletynach Ośrodka Informacji Techniki Budowlanej”, „Przeglądzie Budowlanym”, jak również literatury obcojęzycznej dotyczącej rozwiązań architektonicznych, urbanistyki i budownictwa — zarówno zespołów, jak i pojedynczych obiektów. Rubryka ta prowadzona przez kilkanaście lat, po śmierci jej autora nie była niestety kontynuowana.

Nową formą działalności, rozpoczętą na początku lat siedemdziesiątych było organizowanie okresowych wystaw w kraju i za granicą obrazujących metody prac konserwatorskich, działalność PKZ oraz popularyzujących ochronę dóbr kultury. Jedną z pierwszych była, otwarta w 1970 r., prezentacja obejmująca około 100 kopii fresków jugosłowiań-

skich pochodzących z cerkwi i monastyrów z terenów Serbii, Macedonii i Czarnogóry (malarstwo kręgów sztuki bizantyjskiej z XI—XV w.).

Początkowo wystawy realizowane były na zlecenia, od pięciu lat wszystkie ekspozycje wykonuje wyspecjalizowany zespół działający w ramach Ośrodka. Ośrodek współpracuje ze specjalistami PKZ zrealizował kilkadziesiąt wystaw ukazując m.in. dorobek PP PKZ na ogólnopolskiej wystawie konserwatorskiej w Muzeum Narodowym w Warszawie 1979 r.⁴, w pracach na rzecz Zamku Królewskiego w Warszawie⁵, jak również dorobek Oddziału Gdańskiego na wystawie zrealizowanej w Muzeum Historii Miasta Gdańska w 1981 r. Warta jest przypomnienia inicjatywa PKZ dotycząca zorganizowania wystawy „Zabytki przeznaczone do zagospodarowania społecznego” i wydania katalogu (1973 r.)⁶. Akcja odbiła się szerokim echem w społeczeństwie i dając wiele pozytywnych rezultatów, otworzyła nowy etap w polityce konserwatorskiej.

Od kilku lat realizowane są małe, monotematyczne wystawy prezentujące realizacje konserwatorskie zarówno przy zabytkach ruchomych, jak i architektury, które po ekspozycji w siedzibie Zarządu PP PKZ udostępniane są jednostkom terenowym spełniając rolę propagandową i szkoleniową. Jedną z form działalności Ośrodka jest prowadzona od kilkunastu lat współpraca z zagranicą. Plan ten opracowywany jest z myślą o utrzymaniu bezpośrednich kontaktów z zagranicznymi instytucjami i przedsiębiorstwami konserwatorskimi. Początkowo kontakty

ograniczały się do Jugosławii i Litwy⁷, w chwili obecnej wymiana prowadzona jest z 14 partnerami. Większość specjalistów PKZ realizuje za granicą programy indywidualne, opracowywane pod kątem zainteresowań i kwalifikacji oraz przydatności danego tematu do dalszej pracy zawodowej. Realizowane są też programy w formie kolokwium i seminaryjnych objazdów poświęconych określonej tematyce konserwatorskiej. W 1981 r. wyjechało 120 pracowników z PKZ a przyjęto 80 specjalistów zagranicznych. Biorąc pod uwagę dotychczasowe doświadczenia, od kilku lat Ośrodek organizuje pobyty zagranicznych konserwatorów w Polsce w formie objazdów seminaryjnych. Dotychczas z tej formy współpracy z zagranicą skorzystało przeszło 800 specjalistów PKZ, a w Polsce przebywało ponad 700 specjalistów różnych dziedzin, którzy zapoznali się z naszymi osiągnięciami. Rozwój współpracy zagranicznej był i jest ważnym elementem kompleksowego szkolenia zawodowego pracowników przedsiębiorstwa, gdyż poznanie organizacji służb ochrony zabytków i osiągnięć konserwatorskich pozwala na utrzymywanie bezpośrednich kontaktów naukowych w ramach poszczególnych specjalizacji, stosowanie poznanych zasad i doktryn konserwatorskich, jak i nowych środków i metod. Wyjazdy te służą również promocji naszych działań eksportowych. Ta forma współpracy — co jest wiarygodne, bo stwierdzone przez naszych partnerów zagranicznych — wprowadziła PKZ na rynki zagraniczne m.in. do Słowacji, NRD i ZSRR.

Prowadzenie działalności wydawniczej

¹ E. Kodur, „Biuletyn Informacyjny PKZ” nr 7, 1967, s. 86—87.

² E. Kodur, „Biuletyn Informacyjny PKZ” nr 6, 1966, s. 66—70.

³ E. Tatarczyk, „Biuletyn Informacyjny PKZ”, nr 7, 1967.

⁴ L. Krzyżanowski, *Konserwacja dzieł sztuki w Polsce Ludowej*, „Ochrona Zabytków”, nr 2, 1980, s. 177.

⁵ K. Nowiński, *Odbudowa Zamku*

Królewskiego w Warszawie w latach 1971—1978 — wystawa w Warszawie, „Ochrona Zabytków”, nr 1, 1979, s. 71.

⁶ *Zabytki przeznaczone do zagospodarowania społecznego*, katalog wystawy, cz. 1—2, oprac. H. Strukowa, Warszawa 1973.

⁷ A. Michałowski, „Biuletyn Informacyjny PKZ” nr 21, 1970, s. 150—151.

stanowiło i stanowi nie tylko ważny element w dokumentowaniu działalności PKZ, lecz jest także symbolem ambicji zawodowych jego załogi. Pierwszy numer „Biuletynu Informacyjnego PKZ” ukazał się w 1966 r. Istniał do 1977 r. prezentując robocze analizy, naukowe studia, materiały studialne informacyjne i organizacyjne. Z poszczególnych działów „Biuletynu” wykształciły się odrębne wydawnictwa jak: „Informator PKZ”, „Kronika PKZ”, „Studia i Materiały” oraz „Przyczynki”. Ukazujące się do tej pory „Informacje Bieżące” zawierają streszczenia i tłumaczenia literatury obcojęzycznej, materiały z seminariów i narad konserwatorskich, przeglądy przepisów prawnych, rezultaty działalności merytorycznej i ekonomicznej PKZ oraz spisy treści gromadzonego w Ośrodku piśmiennictwa konserwatorskiego. W 1981 r. wydano przeszło 50 zeszytów⁸, a dotychczasowy zbiór liczy kilkaset numerów. Warte przypomnienia jest wydanie kilkunastu zeszytów spisu dokumentacji i prac projektowych PKZ w ramach 20-lecia PKZ, co pozwoliło na przedstawienie środowisku konserwatorskiemu dorobku przedsiębiorstwa w tym zakresie. Obecnie trwają prace nad uaktualnieniem tego wydawnictwa. Istotnym mankamentem publikacji PKZ jest ich stosunkowo ograniczony krąg odbiorców mimo stopniowego rozszerzania grona adresatów, wśród których znajdują się m.in.: wojewódzcy konserwatorzy zabytków, biblioteki, uczelnie konserwatorskie i wiele instytucji zagranicznych. Wydany w 1981 r. w nakładzie 650 egz. „Spis wydawnictw PKZ” miał m.in. służyć tym, którzy nie mają możliwości stałego korzystania z wydawnictw PKZ⁹. Przeszło 700 wykazanych w nich artykułów, rozpraw, roboczych analiz i studiów świadczy o znaczącym udziale naszych specjalistów w tworzeniu literatury z zakresu ochrony dóbr kultury.

Misje naukowo-konserwatorskie PKZ znalazły również swoje odbicie w publikacjach¹⁰. Misje te powstały w oparciu o umowy między państwowe o współpracy kulturalnej i naukowej, i działają z powodzeniem od kilkunastu lat. Dwie z nich prowadzone są na terenie Arabskiej Republiki Egiptu. W Kairze działa Archeologiczno-Konserwatorska Misja Architektury Islamu Oddziału Kieleckiego PKZ, która kontynuuje prace na terenie zespołu wzniesionego przez

Emira Qurqumasa w pierwszych latach XVI w. Po zakończeniu wszechstronnych badań tego zabytku prowadzone są prace przy wzmocnieniu nadwytłotnych czasem konstrukcji i restauracji całej budowli, a celem jest kompletna rekonstrukcja obiektu (minaret, medresa, mauzoleum).

Cielem prac działającej od 1969 r. misji Deir el-Bahari jest rekonstrukcja świątyni Hatszepsut, jednego z najznakomitszych zabytków architektury egipskiej. Prace prowadzone są przez Ośrodek Architektury Egipskiej Oddziału Gdańskiego PKZ. Polsko-jugosłowiańska misja w Prilepie działa w oparciu o porozumienie pomiędzy PP PKZ a Muzeum Narodowym w Prilepie i umowę kulturalną między rządem Jugosłowiańskiej SFR i PRL. Prowadzone od 1976 r. prace stanowią kontynuację udziału polskich archeologów i architektów w badaniach tego stanowiska z lat sześćdziesiątych. Działalność koncentruje się na terenie średniowiecznej osady i zamku na Markowych Kulach. Ostatnie sezony prac doprowadziły do odkrycia unikatowego w skali europejskiej zespołu malowideł skalnych z połowy I tysiąclecia p.n.e.¹¹

W 1980 r. w ramach umowy między państwowej o współpracy kulturalnej i naukowej z Wietnamem zawarto porozumienie, na mocy którego powołano wspólną stację naukowo-konserwatorską do przeprowadzenia badań i konserwacji zabytkowych wież położonych m.in. w Mi Son i Qhi Nhon¹². W ramach tych prac, realizowanych głównie przez specjalistów z lubelskiego Oddziału PKZ, wykonano inwentaryzację fotograficzną kilkunastu obiektów, prace projektowe, badania technologiczne, ekspertyzy konstrukcyjne i zabezpieczenie jednej z wież. Wspólne prace zaplanowano na okres 5 lat. W tym czasie poddanych pełnej konserwacji będzie kilka niezwykle ciekawych obiektów pochodzących z VIII—XIV w., należących do światowego dziedzictwa kulturowego.

Ośrodek w okresie swojej 15-letniej działalności uczestniczył w wielu innych przedsięwzięciach PP PKZ związanych z międzynarodową współpracą konserwatorską. Należy tu wspomnieć o kontaktach z Włoską Radą Badań Naukowych (CNR), które rozpoczęły się początkowo współpracą fotograficzną przy opracowywaniu dokumentacji ka-

szteku w Civite i inwentaryzacji kilku obiektów w Umbrii, w ramach Włosko-Polskiej Interdyscyplinarnej Grupy Roboczej Nauk Stosowanych w Archeologii i w Ochronie Patrymonium Kulturalnego¹³.

W 1980 r. zorganizowana została w Polsce przez Ośrodek Informacji, przy współpracy Centralnego Biura Wystaw Artystycznych (Zachęta), wystawa prezentująca problematykę ochrony dóbr kultury we Włoszech na przykładzie Umbrii i Wenecji, ukazała się też publikacja zawierająca niezwykle ciekawy materiał kilkunastu włoskich konserwatorów poświęcony tej problematyce¹⁴. Ze współpracą tą, która ma również charakter wspólnych realizacji prac badawczych, PKZ wiąże duże nadzieje.

Trwające od kilkunastu lat kontakty z konserwatorami jugosłowiańskimi spowodowały, że w tragicznych dla Jugosławii chwilach, spowodowanych tragicznym trzęsieniem ziemi w 1979 r., specjaliści z PKZ pospieszyli z pomocą¹⁵. W tym roku przebywała w Czarnogórze kilkunastoosobowa grupa konserwatorów z PKZ, a rezultatem ich pracy było studium historyczne Dobroty pod Kotorem, jak również inwentaryzacja i projekty odnowienia pałaców „kapitańskich” z XVIII i XIX w. oraz archeologiczne spenetrowanie terenu¹⁶. Prowadzony przez Ośrodek Sekretariat Grupy Roboczej Krajów Socjalistycznych ds. Konserwacji Zabytków Historii, Kultury i Muzealiów zorganizował wiele seminariów i spotkań konserwatorów i wydał wiele publikacji, zawierających protokoły, sprawozdania, referaty i komunikaty o działalności tej międzynarodowej organizacji konserwatorskiej, której Sekretarzem Generalnym jest dr inż. T. Polak¹⁷.

Od stycznia 1978 r. na podstawie decyzji Ministerstwa Kultury i Sztuki oraz zgody Urzędu Patentowego, Ośrodek Informacji rozpoczął nową działalność związaną z informacją patentową rozpowszechnianą w Oddziałach w postaci kart dokumentacyjnych patentów. Informacja ta prowadzona jest z zakresu klasy B 44 „Sztuki i techniki zdobnicze” — wg III edycji Międzynarodowej Klasyfikacji Patentowej. W ramach tego zakresu gromadzona i rozpowszechniana jest informacja z zakresu czterech podklas patentowych, a mianowicie: maszyny, urządzenia lub narzędzia do prac artystycznych — B 44 B, sposoby wytwarzania — B 44 C, malarstwo i jego

⁸ „Informacja Bieżąca”, nr 51, grudzień 1981, s. 3.

⁹ *Spis wydawnictw PKZ 1966—1980*, Warszawa 1981.

¹⁰ M.in. A. Misiorowski, *Mausoleum of Qurqumas in Cairo. An example of architecture and building art of Mamlouk period*, „Studia i Materiały PKZ”, 1975; *The Temple of Queen Hatshepsut. Results of the investigations and conservation works of the polish-egyptian archaeological mission 1972—1973*, „Studia i Materiały PKZ”, 1980.

¹¹ T. Polak, *Odkrycie w Markowych Kulach w Macedonii*, „Ochrona Zabytków”, nr 2, 1979, s. 149.

¹² A. Wawrzeńczak, *Współpraca polsko-wietnamska w zakresie ochrony*

dóbr kultury, „Ochrona Zabytków”, nr 1—2, 1981, s. 109; A. Wawrzeńczak, *Śladami wież Czamów*, „Spotkania z zabytkami”, z. 6, 1981, s. 59—61.

¹³ E. Wanat, *Polsko-włoskie kontakty konserwatorskie*, „Ochrona Zabytków”, nr 4, 1979, s. 315.

¹⁴ *Ochrona dóbr kultury we Włoszech*, „Studia i Materiały PKZ”, 1980.

¹⁵ L. Krzyżanowski, *Zabytki architektury w Czarnogórze po trzęsieniu ziemi*, „Ochrona Zabytków”, nr 4, 1979, s. 307.

¹⁶ K. Nowiński, *Działalność polskich konserwatorów w Czarnogórze*, „Ochrona Zabytków”, nr 2, 1980, s. 178; K. Nowiński, *Gdy zatrzęsła się zie-*

mia, „Spotkania z zabytkami” z. 4, 1980, s. 65—68.

¹⁷ *III Międzynarodowe soveszczanie, Vesprem, (materiały i dokumenty) Protokół III Mezdunarodnego Soveszczanija, 1980; Metody i tehnika uczoła pamiatnikov istorii, kultury i muzejnych cennostej*, Rożniawa 27—31.IV.1980.

¹⁸ Zrealizowano trzy filmy: „Ocalić od zapomnienia”, „Konserwacja Kolumny Zygmunta III w Warszawie” oraz „Zatrzymać czas”, w wielu wersjach obcojęzycznych, jak również kilkanaście kopii filmów realizowanych w ramach TV, Wytwórni Filmów Dokumentalnych, które rozpowszechniane w oddziałach spełniają funkcję szkoleniową.

konserwacja — B 44 D, specjalne wyroby artystyczne — B 44 F. Informacja patentowa obejmuje 5 krajów produkujących w zakresie opatentowania wynalazków i opracowywana jest na podstawie skrótów opisów patentowych: „Official Gazette” (USA), „Official Journal Patents” (W. Brytania), „Bulletin Officiel de la Propriete Industrielle” (Francja), „Auszüge aus den Auslegeschriften” (RFN), „Otkrytia, izobretenija” (ZSRR). Od stycznia 1981 r. rozszerzono informację patentową o pełne opisy patentowe, które są przesyłane do zainteresowanych tą formą informacji. W związku ze zwiększo-

nym zainteresowaniem od 1982 r. przewidywany jest druk „Informacji Bieżącej” zawierającej ciekawsze pełne opisy patentowe. Powstanie Biura Handlu Zagranicznego PKZ i rozszerzenie konserwatorskich usług zagranicznych wymagało odpowiedniej reklamy. Dużą część polityki promocyjnej realizowana była przez Ośrodek. W latach 1980—1981 zrealizowano kilkanaście imprez składających się z ekspozycji wystawienniczych, odczytów polskich specjalistów i projekcji filmów o ochronie dóbr kultury. Wystawy te zorganizowane m.in. w Bazylei, Bratysławie, Berlinie, Hanoi, Paryżu,

Kijowie, Sofii, Wiedniu i Wilnie, prezentując dorobek badawczy i konserwatorski PKZ spełniły poważną i znaczącą rolę promocyjną przedsiębiorstwa, jak i dorobku polskich konserwatorów w świecie.

Ośrodek podejmował także różnorodną pracę związaną m.in. z realizacją i rozpowszechnianiem filmów o ochronie dóbr kultury¹⁸ oraz organizowaniem seminariów i konferencji konserwatorskich.

Andrzej Wawrzęczak

„OCHRONA PRZYRODY I OCHRONA ZABYTKÓW — KONFLIKT CZY WSPÓŁDZIAŁANIE?” — SESJA NAUKOWA W KRAKOWIE

Każdego roku w maju Komisja Urbanistyki i Architektury PAN Oddział w Krakowie, Sekcja Architektury Krajobrazu organizuje sesję naukową, która stanowi okazję do spotkań ludzi interesujących się architekturą krajobrazu. IX sesja w dniach 14—15.V.1981 r. poświęcona była tematowi: „Ochrona przyrody i ochrona zabytków — konflikt czy współdziałanie?”.

Celem tej sesji było stworzenie platformy porozumienia między dwoma kierunkami ochrony wartości krajobrazowych: ochroną przyrody i ochroną zabytków. W związku z tym propozycja wygłoszenia referatów skierowana została do konserwatorów przyrody i konserwatorów zabytków z 8 województw Polski południowo-wschodniej, tak aby obszar każdego z nich mógł być omówiony z dwu różnych punktów widzenia. W podobnej intencji zwróciliśmy się także do Ministerstwa Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego, któremu podlega ochrona przyrody i do Ministerstwa Kultury i Sztuki, które decyduje o ochronie zabytków w Polsce.

Problem związków między ochroną przyrody a ochroną zabytków jest ciągle otwarty. Zagadnienie scalenia tych dwóch kierunków w jeden konsekwentny system ochrony krajobrazu

pozostaje nadal w sferze teorii. Mamy nadzieję, że IX sesja przyczyniła się do zbliżenia między teorią i praktyką w tej dziedzinie.

W trakcie sesji wygłoszone zostały następujące referaty: prezentujące problematykę ochrony przyrody i ochrony zabytków w województwach Polski południowo-wschodniej (mgr Jerzy Wertz, Konserwator Przyrody woj. krakowskiego, mgr Jerzy Kossowski, Konserwator Zabytków woj. krakowskiego, mgr inż. Władysław Borowski, Konserwator Przyrody woj. kieleckiego, mgr arch. Tadeusz Borska, Konserwator Zabytków woj. kieleckiego, mgr inż. Stanisław Kogut, Konserwator Przyrody woj. rzeszowskiego, mgr arch. Inga Sapełowa, Konserwator Zabytków woj. rzeszowskiego, mgr Jan Lenart, Konserwator Przyrody woj. bielsko-bialskiego, mgr Karol Gruszczak, Konserwator Zabytków woj. bielsko-bialskiego).

Referaty prezentujące problematykę ochrony przyrody i ochronę zabytków w województwach Polski południowo-wschodniej (mgr Jan Szafranski, Konserwator Przyrody woj. krośnieńskiego, mgr Zdzisław Gil, Konserwator Zabytków woj. krośnieńskiego).

Referaty syntetyczne: dr Tadeusz Rejman (Departament Ochrony Przyrody,

Ministerstwo Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego), Rozwój przyrodniczych obszarów chronionych; prof. dr hab. arch. Wojciech Kalinowski (Dyrektor Ośrodka Dokumentacji Zabytków, Ministerstwo Kultury i Sztuki), Ocena stanu współpracy między ochroną zabytków a ochroną przyrody w Polsce, (referat nie wygłoszony); prof. dr hab. T. Szczęsny (Państwowa Rada Ochrony Przyrody). Możliwości rozwoju współpracy między ochroną przyrody a ochroną zabytków w Polsce (referat nie wygłoszony); doc. dr hab. arch. Krzysztof Pawłowski (Wicedyrektor Zarządu Muzeów i Ochrony Zabytków Ministerstwa Kultury i Sztuki), Dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze, jako przedmiot zintegrowanego systemu ochrony (rekomendacje UNESCO i doświadczenia polskie); mgr inż. arch. Lucyna Czyniewska, Ochrona wartości kulturowych i przyrodniczych w planowaniu wielkoprzestrzennym (na przykładzie woj. toruńskiego i wrocławskiego); prof. dr hab. arch. Janusz Bogdanowski (Zakład Architektury Krajobrazu Politechniki Krakowskiej), System ochrony krajobrazu, jako propozycja scalenia ochrony przyrody i ochrony zabytków.

Krystyna Pawłowska

IV MIĘDZYNARODOWY KONGRES KONSERWACJI SPUŚCIZNY PRZEMYSŁOWEJ

W dniach 14—21 września 1981 r. odbył się we Francji kolejny kongres Międzynarodowego Komitetu Konserwacji Spuścizny Przemysłowej (ICCIH — International Committee for the Conservation of the Industrial Heritage), którego zakres działania rozciąga się na zagadnienia tzw. „archeologii przemysłowej” (ten termin przyjęty jest w krajach zachodnich dla zagadnień historii techniki i przemysłu), zorganizowany tym razem przez francuski ośrodek CILAC. Był to już czwarty kongres, poprzednie odbyły się w: 1973 r. — Ironbridge (Wielka Brytania), 1975 — Bo-

chum (RFN), 1978 — Sztokholm — Grangårde (Szwecja).

Obrady rozpoczęły się 15 września w Lyonie i po dwudniowym objęździe czterech wybranych tras kontynuowane były w dniach 18—20 w Grenoble. Trasy objazdów obejmowały zabytki architektury przemysłowej oraz współczesne zakłady przemysłowe w południowo-wschodniej Francji. Uczestnicy mieli możliwość poznać muzea w Lyonie, Le Creusot, Grenoble i in.

W kongresie uczestniczyli przedstawiciele 19 państw: Austrii, Belgii, Czechosłowacji, Danii, Finlandii, Francji,

Hiszpanii, Holandii, Japonii, Kanady, NRD, Norwegii, Polski, RFN, Szwajcarii, Szwecji, USA, Węgier i Włoch. Ogółem w obradach brało udział blisko 250 specjalistów (w tym znaczna część z Francji). W skład delegacji polskiej wchodził: dr Stanisław Januszewski (Instytut Historii Architektury, Sztuki i Techniki Politechniki Wrocławskiej), prof. dr Wojciech Kalinowski (Ośrodek Dokumentacji Zabytków), doc. dr Dagnuta Molenda oraz prof. dr Jan Pazdur (Instytut Historii Kultury Materialnej PAN).

Obrady toczyły się w 12 grupach pro-